

บทวิจารณ์หนังสือเรื่องการศึกษาไทยในปัจจุบันถึงเวลาของ
การคิดใหม่ คิดใหญ่ และทำทันที
Book Review of Thai Education Today: Time to Rethink,
Think Big, and Act Now

สามเณรภูริภัทร เครือแดง

Phuriphat Khruetang

หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education (Thai Language)

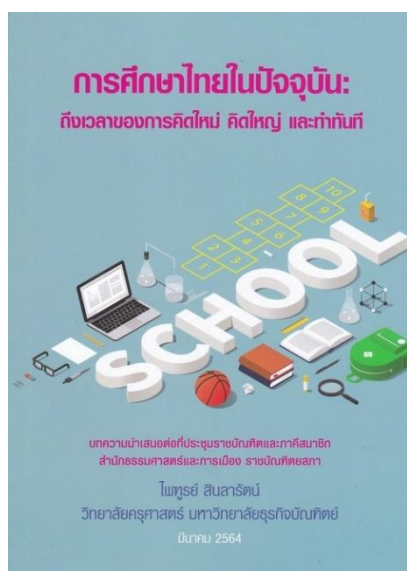
Mahamakut Buddhist University

E-mail: fewfewphuriphat@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 1 มกราคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 มิถุนายน 2568

ชื่อเรื่อง : การศึกษาไทยในปัจจุบันถึงเวลาของการคิดใหม่
คิดใหญ่ และทำทันที

ผู้เขียน : ไพฑูรย์ สีนลรัตน์

ปีที่พิมพ์ : 2564

สำนักพิมพ์ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จำนวน : 192 หน้า

1. คำนำ

หนังสือเล่มนี้เป็นการรวบรวมบทความทางวิชาการของผู้เขียนที่ได้นำเสนอต่อที่ประชุมราชบัณฑิต และภาคีสมาชิกของสำนักธรรมศาสตร์และการเมืองราชบัณฑิตยสภาซึ่งราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกทุกท่าน จะต้องนำเสนออย่างสม่ำเสมอ

ในการนำเสนอแต่ละครั้ง ผู้นำเสนอแต่ละท่านก็จะมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป บางท่านเขียนออกมา ครบถ้วนเป็นบทความสำเร็จรูปโดย บางท่านก็มีโน้ตมาเมื่อพูดเสร็จแล้วก็ไปเขียนตามโน้ตใหม่อีกทีบางท่านเมื่อ เสนอเสร็จแล้วก็ไปปรับปรุงให้ละเอียดขึ้น สามเณรภริภักดิ์ เครือแดง 12 กันยายน 2567

2. บทนำ

เด็กไทยในปัจจุบันได้รับการศึกษาต่อเนื่องกันไปตลอด จากประถมศึกษาไปสู่มัธยมศึกษา และ อุดมศึกษาตามลำดับ ซึ่งนับว่าเป็นโชคดีของเด็กทุกคนแต่ที่เรายังสงสัยและไม่แน่ใจอยู่ก็คือ เขาได้รับการศึกษา ที่มีคุณภาพสูงพอหรือยังเขาได้เรียนตามที่เขาถนัด ชอบ และสนใจจริงหรือป่าวหรือยังเรียนตามๆกันไปตามที่ รัฐจัดให้ไปเท่านั้น โดยส่วนตัวของผู้เขียนแล้วมีความรู้สึก ว่า เด็กไทยเราที่เรียนอยู่ในโรงเรียนของไทยเรานั้น ยังไม่ได้เรียนไปตามที่เขาชอบ ถนัด และสนใจมากนัก นักเรียนของไทยเรายังเรียนตามเพื่อน ตามครู ตาม ผู้ปกครองอยู่ ทั้งนี้เพราะครูหรือระบบการศึกษาในบ้านเรายังไม่ได้รับการส่งเสริมให้เด็กเรียนตามที่เขาถนัด และสนใจเท่าที่ควร ดังจะได้กล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งผู้เขียนจะขอเสนอประเด็นทั้งหมดเป็น 10 ประเด็นด้วยกันคือ

1. การรับรู้เกี่ยวกับการศึกษาไทย
2. ผลที่เกิดจากภาพที่เป็นอยู่
3. พฤติกรรมการสอนของครูไทย
4. ครุมองข้ามความแตกต่างของผู้เรียน
5. Personalization vs Differentiation vs Individualization
6. เปรียบเทียบห้องเรียนแบบเก่า แบบใหม่
7. การปรับเปลี่ยนการสอนของครู
8. รูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเติบโตตามความถนัดและสนใจ
9. สร้างวัฒนธรรมจากการสอนที่เอื้อต่อผู้เรียน
10. พริกกระแสการศึกษาดูบ้าง

3. การรับรู้เกี่ยวกับการศึกษาไทย

1. การศึกษาไทยเป็นการเรียนตามกระแส การเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นของเด็กนักเรียนไทยเรานั้นมี ความชัดเจนว่าเป็นการเรียนไปตามกระแสเป็นส่วนใหญ่ไม่ใช่เรียนไปด้วยความถนัดและสนใจจริงจัง เป็น เพราะเด็กนักเรียนไทยเรายังไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนพอว่าจะเรียนไป เป็นอะไร เพื่ออะไร มีเป้าหมายในชีวิต อย่างไร จึงมักจะเรียนไปตามกระแส เช่น สังคมในช่วงนั้นเขานั่นอะไรเราก็กเรียนไปตามที่เขาเน้น เป็นต้น

2. เรียนตามเพื่อน ตัวเองถนัดหรือเปล่าก็ไม่รู้ ไปกันเป็นฝูงกับเพื่อนดีกว่า นอกจากเรียนตาม กระแสแล้วก็เรียนไปตามเพื่อน เพื่อนส่วนใหญ่เขาเรียนอะไร เราก็เรียนตามเขาไป โดยที่ตัวเองถนัดอะไร แนนอนก็ยังไม่รู้อย่างที่เด็กพูดเสมอ ไปกันเป็นฝูง คือรวมกลุ่มกันแล้วก็ไปสมัครพร้อมกัน เรียนตรงกันรวมกัน เป็นกลุ่มๆ ไปซึ่งก็ยังไม่ได้นั่นใจว่าตัวเองถนัดจริงหรือเปล่า

3. เรียนไปเรื่อย ๆ ส่งต่อขึ้นไปเป็นชั้นๆ ไป เหมือนเปิดไล่ทุ่ง นอกจากที่กล่าวมาแล้วเรายังพบว่าการศึกษานในบ้านเรานั้น เนื่องจากการไม่มีการตกซ้ำชั้น เด็กจึงสามารถผ่านขึ้นไปเรื่อยๆ จากป.1 ขึ้น ป.2 ขึ้น ป.3 จนจบ ม.6 มีลักษณะเหมือนเด็กไล่ทุ่ง คือ คนเลี้ยงเปิดก็ไล่ก็ไล่เปิดผ่านทุ่งนาไปเรื่อยๆ ประเดี๋ยวก็ถึงที่หมาย

4. การศึกษาไทยเป็นรูปแบบเดียว (ของกระทรวงศึกษาธิการ) ใช้กับทุกคน (One size fits all) เด็กไทยทุกคนต้องเรียนหลักสูตรเดียวกัน ในห้องเรียนหนึ่งห้องเรียนครูจะสอนเหมือนกัน เหมือนมีสมมติฐานว่าเด็กในชั้นมีความสามารถเหมือนกันมีพื้นฐานความรู้เหมือนกัน ครูจึงสอนอย่างเดียวกับเด็กทุกคนตามที่ค่านิยมที่ว่า One size fits all ซึ่งไม่เป็นความจริงเสมอไป

5. เรียนตามที่ครูสอน ถ้าคิดแตกต่าง ครูจะไม่สนใจมาก ครูจะจัดเตรียมการสอนทุกอย่างและสอนตามที่เตรียมมาถ้าได้คิดอย่างแตกต่างกับครูมีเริ่มจะไม่ชอบหน้ากันแล้ว หรือแสดงความเห็นตัวเองตลอดเวลา ครูก็ไม่ชอบ การเรียนแบบนี้จึงเป็นแนวทางเดียวเป็นหลัก ครูว่าอะไรเด็กก็ว่าตามครู

6. การจบการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ของกระทรวงฯ การศึกษาไทยนั้น กระทรวงศึกษาธิการมีกฎเกณฑ์อยู่แล้วว่าจะจบได้อย่างไร เมื่อเรียนครบตามเกณฑ์ของกระทรวงฯ แล้วเด็กก็จะจบได้ ถ้าสอบไม่ผ่านก็แก้กันไป ปรับปรุงไปจนครบตามเกณฑ์แล้วก็จะจบได้

7. ความถนัด ความชอบ และความสนใจของผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนาขึ้น การเรียนเหมือนกันไปในแต่ละชั้นทำให้ความชอบ ความถนัด หรือความสนใจส่วนตัวของเด็กแต่ละคนไม่ได้รับการส่งเสริมให้เติบโตและพัฒนาขึ้น

8. ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดนอกระบบ และความคิดใหม่ ไม่ได้รับการส่งเสริม เนื่องจากจะมีผลตามมาคือ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดนอกระบบและความคิดใหม่ๆ ยังไม่ได้รับการทดสอบหรือพัฒนา เข้มข้นเด็กไทยจึงไม่ได้มีความคิดใหม่ๆ เท่าที่ควร

9. ความเป็นผู้นำ ความเป็นตัวของตัวเอง การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นทักษะเหล่านี้จะไม่ได้รับการส่งเสริมมากนักในโรงเรียน ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้เป็นตัวของตัวเอง ได้รับการฝึกให้เป็นผู้นำเพื่อที่อนาคตเขาจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบทบาทอย่างสร้างสรรค์ต่อสังคมและต่อโลกบ้าง แต่ทักษะเหล่านี้ก็ไม่ได้มีการเน้นย้ำในโรงเรียนมากเท่าที่ควร

10. ระบบการศึกษาแบบ “แพ็คตอออก” เป็นอีกลักษณะเด่นของการศึกษาไทย การศึกษาในระบบโรงเรียนเด็กจะได้รับการพัฒนาอยู่เรื่อย ๆ และจะมีการสอบเป็นระยะๆ ไปถ้าไม่ผ่านเกณฑ์จะถูกคัดลอกออกไป เมื่อถูกคัดลอกไปแล้วเวลาไปเรียนที่ไหนก็แล้วแต่ย่อมจะขาดโอกาส และความก้าวหน้าไปอย่างมาก ภาพดังที่กล่าวมานี้ เป็นภาพที่เรารับรู้และมองเห็นได้อย่างชัดเจนในระบบการศึกษาของบ้านเรา

4. การเปลี่ยนแปลงใหม่ทางการศึกษาได้เกิดขึ้นมากแล้ว

การเปลี่ยนแปลงของโลกดังกล่าวมาได้เกิดขึ้นอย่างมากหลากหลายและรวดเร็วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามอย่างกว้างขวางและรวดเร็วพร้อมกันไปด้วย

ทางออกของปัญหา

ปัญหาของการเรียนการสอนดัง ที่กล่าวมาถ้าเรายังแก้ปัญหาแบบเดิม คือให้คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ยังผลิตครูให้ในรูปแบบเดิม ก็ยากที่เราจะแก้ปัญหาก็ได้ เพราะเราก็ไม่รู้แน่ว่าความต้องการครูในแต่ละลักษณะ หรือแต่ละรูปแบบของโรงเรียน มีจำนวนเท่าใด ถ้าให้ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ผลิตครูให้ในลักษณะเดิม คือ ผลิตครูภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษาเหล่านี้ก็จะผลิตได้เกินความต้องการแล้ว ก็คงจะได้ครูที่เราต้องการไม่ตรงกับที่เราคาดหวังเหมือนเดิม เพราะคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ก็คงผลิตครูไม่ได้หลากหลายเท่ากับที่โรงเรียนทั้งหลายต้องการได้ ทางออกที่จะเป็นไปได้ก็คือ

1. ครูต้องรู้จักเด็กอย่างหลากหลายพอสมควร
2. ครูต้องรู้จักเด็กตามสภาพที่เป็นจริงของเขา
3. การที่ครูจะสอนได้ก็ต้องรู้จักเด็กและได้สัมผัสกับเด็กกลุ่มต่างๆมาก่อน
4. ครูต้องได้รับการฝึกฝนหรือมีประสบการณ์ในงานที่แตกต่างกัน
5. ครูจะต้องรู้เนื้อหาที่เด็กเรียนอยู่อย่างหลากหลาย
6. ครูต้องได้ฝึกและเรียนรู้ปัญหาความหลากหลายของเด็กมาก่อน

เน้นการปลูกฝังเป็นพิเศษ

1. ครูในแนวทางใหม่นี้จะต้องรู้การเรียนการสอนอย่างดี
2. ครูในแนวทางใหม่นี้ต้องสอนให้เด็กรู้จักคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์คิดผลิตภาพและคิดรับผิดชอบ (CCPR Model) ได้อย่างดี
3. สอนให้เด็กรู้จักความเป็นมนุษย์ รู้จักปรับตัว แสวงหาความรู้อยู่เสมอ
4. ครูในแนวใหม่นี้ต้องมุ่งมั่นยกระดับคุณภาพของเด็กไทยให้ยิ่งใหญ่ทำงานเต็มตามศักยภาพ ได้คุณภาพสูงสุด
5. อบรมและสอนเด็กให้ รับผิดชอบต่อ เคารพกฎหมาย รักษาประเพณีอันดีงามทางสังคม
6. ปลูกฝังให้เด็กเชื่อมั่นในความสามารถของตัวเอง พร้อมทั้งจะผลักดันการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยไปสู่สิ่งที่ดีกว่า มีค่ากว่า และเป็นประโยชน์มากกว่า
7. พัฒนาเด็กไทยให้คิดใหม่ คิดใหญ่ เพื่อสร้างประเทศไทยให้ก้าวหน้าเป็นผู้นำในภูมิภาคและในโลกยิ่งขึ้นไป

การปรับเปลี่ยนการสอนของผู้สอนมีอะไรบ้าง

1. การปรับเนื้อหา
2. การปรับเปลี่ยนกระบวนการ
3. การปรับเปลี่ยนผลผลิต
4. การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม

5. บทวิจารณ์

หนังสือเล่มนี้นำเสนอการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์การศึกษาของไทยในปัจจุบัน โดยชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่มีอยู่ เช่น การเรียนการสอนที่เน้นท่องจำ การขาดนวัตกรรม และการไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้เขียนเสนอแนวทางใหม่ในการปฏิรูปการศึกษา ตั้งแต่การปรับหลักสูตรไปจนถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน นอกจากนี้ หนังสือยังเน้นความสำคัญของการคิดใหญ่ โดยกระตุ้นให้ผู้อ่านมองการณ์ไกลและมองเห็นโอกาสในการเปลี่ยนแปลง พร้อมกับย้ำถึงความจำเป็นในการลงมือทำทันทีเพื่อสร้างผลกระทบที่เป็นรูปธรรม โดยรวมหนังสือเล่มนี้เป็นการเรียกร้องให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการปฏิรูปการศึกษา และเปิดโอกาสให้เกิดการสนทนาเกี่ยวกับอนาคตการศึกษาของไทยอย่างจริงจังและสร้างสรรค์

7. บทสรุป

การศึกษาไทยในปัจจุบันต้องการการคิดใหม่ คิดใหญ่ และทำทันที เพื่อรับมือกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน

1. ปรับปรุงหลักสูตร: ทำให้หลักสูตรทันสมัยและตอบโจทย์ทักษะที่จำเป็นในอนาคต เช่น ทักษะดิจิทัลและการคิดเชิงวิพากษ์
2. พัฒนาคุณภาพครู: เสริมสร้างความรู้และทักษะของครูให้ทันสมัยและสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต: สร้างโอกาสในการพัฒนาทักษะและความรู้สำหรับทุกช่วงวัย
4. ใช้เทคโนโลยีในการศึกษา: นำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายขึ้น
5. สร้างแรงจูงใจและความคิดสร้างสรรค์: ส่งเสริมกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และทำหาย
6. เข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียม: ปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการเผชิญกับอนาคตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

บรรณานุกรม

- สมชาย ทองคำ. (2021). **การศึกษาไทย: การเปลี่ยนแปลงและพัฒนา**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย.
- สุวรรณี พรหมา. (2020). **นวัตกรรมการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. สำนักพิมพ์วิทยาลัยการศึกษา. สำนวนนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อศตวรรษที่ 21.

- วีระชัย กาญจนภูมิ. (2019). **การศึกษาและการพัฒนาที่ยั่งยืน: แนวทางการปรับปรุงและนวัตกรรม.** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. แนวทางการปรับปรุงระบบการศึกษาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน.
- ทวีศักดิ์ สมบูรณ์. (2022). **การคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล.** สำนักพิมพ์ปัญญาชน. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์.
- ประวิตร พลอยประดับ. (2018). **การศึกษาเพื่ออนาคต: มุมมองและกลยุทธ์.** สำนักพิมพ์วิทยาลัยนานาชาติ. บทวิเคราะห์และกลยุทธ์การเตรียมการศึกษาเพื่ออนาคต.